

NEB - GRADE XII
2081 (2024)
ऐच्छिक नेपाली
(नयाँ पाठ्यक्रम)

(रजिष्ट्रेशन नम्बरका शुरुका दुई अङ्क ७८, ७९ र ८० भएका नियमित तथा ग्रेडवृद्धि परीक्षार्थीहरूका लागि मात्र)

विद्यार्थीहरूले सकेसम्म आफ्नै शब्दमा उत्तर दिनुपर्ने छ । दायाँ किनारामा दिइएको अङ्कले पूर्णाङ्क जनाउँदछ ।

समय :- ३ घण्टा

पूर्णाङ्क : ७५

समूह 'क'

सबै प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

[४×५=२०]

१. तलको कथांश पढी सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् :

आठ नम्बर चौकी कुनै पनि कैदीका निम्ति आतङ्कको नाम थियो । यो नम्बरमा कुनै कैदीलाई लानु भनेको दुर्भाग्यपूर्ण घटनाको थालनी मानिन्थ्यो । यहाँबाट कुनै कैदी कहिल्यै सग्लो रूपमा फर्किन पाउँदैनथ्यो । पाकेटमारदेखि चोर, डाका, हत्यारा र राजनेताहरूलाई ठिक ठाउँमा ल्याउनुपर्थ्यो भने जेल प्रशासनले यहाँ ल्याउँथ्यो । यहाँ ल्याएपछि शारीरिक यातनाको असह्य सिलसिला चलाइन्थ्यो र यस्तो यातनाबाट कैयौंले ज्यान पनि गुमाएका थिए ।

प्रश्नहरू:

(क) आठ नम्बर चौकीबाट किन कोही पनि कैदी सग्लो रूपमा फर्किदैनथे ? कथाका आधारमा प्रष्ट्याउनुहोस् ।

(ख) प्रस्तुत कथांशमा के कस्तो परिवेशको चित्रण भएको छ ?

२. दिइएको कवितांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

पथ्र्यो के जनमुक्तिको विजयश्री अध्यात्मदेखी तल
टथ्र्यो के बदला नलीकन त्यसै हाम्रो रगतको भल
दिन्छौँ पारि सखाप नै प्रतिक्रियावादीहरूको हठ
उम्लेको छ असह्य भै हृदयको हाम्रो व्यथा उत्कट ।

प्रश्नहरू:

(क) माथिको कवितांशमा प्रयुक्त लयविधानबारे लेख्नुहोस् ।

(ख) माथिको कवितांशमा प्रयुक्त मूल भाव लेख्नुहोस् ।

३. तल दिइएको निबन्धांश पढी सोधिएका प्रश्नको छोटो उत्तर दिनुहोस् :

“पानी परेर म यहाँ त्यसै ओत लागेको थिएँ । एउटी पाँच वर्षकी केटी आफ्नी आमासँग जाँदै थिई । मलाई देखी । आमाले ओढिरहेको छाता मागेर ल्याई । भन्दछे- “मास्साब, छाता लिनोस् ।”

मेरा आँखाका परेला भिजे । सक्छस् तँ बुझ्न त्यस केटीको हृदयमा भएको भावलाई ? रिस, राग, छलकपट, द्वेष केही नउम्रेको स्वच्छ स्नेह हो त्यो । त्यसले मुस्किलले तीन चार सय शब्द जानेकी होली, यत्रो सानो शब्द सञ्चयबाट शब्द भिकेर “मास्साब, छाता लिनोस्” भन्न सक्नु, आत्मप्रवञ्चनाबिना आपूनालाई, आमालाई, वर्षालाई बिर्सेर र भन् त तीन शब्दमा कत्तिको कविता छ ? बिस्तारै गालामा थपथपाएँ र भनँ “भो बा, भो मान्छे पखिरहेको ।” बेमनसाथ ऊ फर्की । केटी स्कूलमा साधारण हो, विशेष आँखामा नपर्ने । भोलिपल्ट मैले क्लासमा उसलाई धन्यवाद दिएँ । उसको अनुहारको दीप्ति, त्यस बेला । बाबू, जीवनमा कविता छरिएर बसेका छन् देख्न सक्नु पर्छ । लेख्ने फुरसत कसलाई ?”

प्रश्नहरू:

(क) माथिको निबन्धांशमा कस्तो विचार प्रस्तुत गरिएको छ ?

(ख) माथिको निबन्धांशमा प्रस्तुत परिवेशको चित्रण गर्नुहोस् ।

४. तलको आत्मजीवनीको अंश पढी सोधिएका प्रश्नको छोटो उत्तर दिनुहोस् :

मलाई लाग्छ मेरो बाह्र वर्षको उमेरदेखि नै त्यो भयानक रातो भुसिलिकराजस्तो प्रतीक बोकेको अनुभूति मेरो मानसिकताले झेल्न थालिसकेको थियो भने शरीरले त्यही भयानक भुसिलिकरा चपाउनुको जस्तो कष्टमय अनुभूति । मानसिक शारीरिक दुवै रूपमा मैले असाधारण कष्टमय क्षणहरू बाँचेकी छु, त्यसैले मैले बाँचेको जीवन एउटा जटिलतम जीवनको परिभाषा हो । चौध वर्षको उमेरमा जब म पखेटा हालेर बाल्यकालको सङ्घारबाट उड्न थालें, त्यही पहिलो उडानमा नै मेरो प्रेम कथा सुरु भइदियो तर उमेरको हाउभाउ, आफ्नो प्रवृत्तिगत स्वभाव तथा प्रेमको परिभाषा केही पनि अर्थ्याउन नसकी यति भीषण गल्ती गर्न पुगेँ, अखिर त्यही गल्ती जटिल त्रासदी भएर मेरो मानसमा बसिदियो । त्यो एउटा गल्ती थियो मेरो जीवनको । म आफूमात्र होइन, मैले अगाध प्रेम गरेको तथा मलाई पनि अगाध प्रेम गर्ने त्यस व्यक्तिलाई पनि त्यत्तिकै दुःखी र निराश तुल्याएर छोडिदिएँ । आजभोलि म थाहा पाउँछु मेरो त्यही त्रासद पक्ष मेरा पहिले लेखिएका कविताहरूमा कतै न कतै चुहुँदा रहेछन् ।

प्रश्नहरू:

(क) माथिको अंशमा लेखकले आफ्नो पहिले लेखिएका कविताहरूमा के कस्तो पक्ष चित्रण भएको बताएकी छिन् ?

(ख) माथिको अंशमा कस्तो दृष्टिविन्दुको प्रयोग भएको छ ?

समूह 'ख'

कुनै तीन प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

[३×५=१५]

५. आधुनिक नेपाली खण्डकाव्यका क्षेत्रमा लक्ष्मीप्रसाद देवकोटाको योगदानको मूल्याङ्कन गर्नुहोस् ।

६. आधुनिक नेपाली नाटकका उत्तरार्द्ध चरणमा देखिएका प्रवृत्तिहरू समीक्षा गर्नुहोस् ।

७. प्राथमिक कालीन नेपाली कवितालाई भक्तिधारामा विभाजन गर्नुको कारणबारे समीक्षा गर्नुहोस् ।
 ८. आधुनिक नेपाली उपन्यासका मूल प्रवृत्तिहरूको निरूपण गर्नुहोस् ।

समूह 'ग'

कुनै दुईको सप्रसङ्ग व्याख्या गर्नुहोस् :

[२×५=१०]

९. दुलो पस्नाको कारण असत्य हो, डर हो, अज्ञान हो, धोकेजाल हो र सबभन्दा ठुलो शोषण तथा अपराध ।
 १०. जीवन त पाएँ मैले
 तर खोइ,
 मुक्ति कहाँ पाएँ ?
 ११. जहाँ गए पनि मान्छेले स्वयम् आफैँभित्र सुख खोज्नुपर्छ । यही द्वन्द्व, अपमान र प्रतिकूल वातावरणमा पनि सुख र शक्ति खोज्न सक्नुपर्छ ।

समूह 'घ'

कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

[१×६=६]

१२. 'मुनामदन' खण्डकाव्यका प्रमुख घटनाहरू बुँदागत रूपमा लेख्नुहोस् ।
 १३. 'परिवन्द' कथाका छ ओटा मुख्य मुख्य घटना क्रमबद्ध रूपमा उल्लेख गर्नुहोस् ।

समूह 'ङ'

कुनै तीन प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

[३×८=२४]

१४. 'मसान' नाटककी प्रमुख चरित्र युवतीले आफ्नो घरलाई किन 'मसान' भनेकी हुन् ? आफ्नो प्रतिक्रिया लेख्नुहोस् ।
 १५. 'हिउँमा परेका डोबहरू' कथालाई उद्देश्य र भाषाशैलीका आधारमा समीक्षा गर्नुहोस् ।
 १६. दिएको कवितांशको छन्द र अलङ्कारका दृष्टिले समीक्षा गर्नुहोस् :
 कहिलेदेखि उड्यो ? अब उड्ने हो कति बेर ।
 आखिर चङ्गा ठहर्‍यो चुँडिनालाई छ के बेर ? ॥
 जति दिन यो उड्ने हो उति दिन उड्ने छ बीचमा नअडी ।
 तर त्यो देखिनुपरने अद्भूत चङ्गा उडाउने लहडी ॥
 १७. 'महापुरुषको सङ्गत' निबन्धका निबन्धकारले आफूलाई महापुरुष मान्नु पर्ने आधारहरूको समीक्षा गर्नुहोस् ।